

Sygn. akt I CSK 133/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

Protokolant Justyna Kosińska

w sprawie z powództwa R. – L. P. S.A. w W.

przeciwko M. M. i M. W.-M.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 11 lutego 2015 r.,

skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w W.

z dnia 4 września 2013 r.,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od pozwanych na rzecz powoda kwotę 1800 (jeden
tysiąc**

**osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W postępowaniu nakazowym wydany został nakaz solidarnej zapłaty kwoty 70.120,50 zł z odsetkami na rzecz powoda – R. – L. P. S.A. przez pozwanych dłużników wekslowych, wystawcę i poręczyciela. Po rozpatrzeniu zarzutów pozwanych nakaz zapłaty utrzymano w mocy, po dokonaniu następujących ustaleń faktycznych.

Pozwany M. M. zawarł z powodem umowę leasingu operacyjnego obejmującego samochód osobowy BMW 325 Ci Coupe. Walutą umowy był frank szwajcarski i w tej walucie ustalono miesięczne opłaty leasingowe (48 rat). Pozwany (leasingobiorca) ustanowił zabezpieczenie tych należności w formie weksla in blanco (k.4), strony podpisały też stosowną deklarację wekslową, zawierającą upoważnienie dla leasingodawcy (remitenta) do wypełnienia weksla sumą niezapłaconych, wymagalnych należności (k. 37 akt). Na wekslu złożyła poręczenie pozwana M. W. – M. W dniu 14 stycznia 2010 r. powód i pozwany leasingobiorca zawarli porozumienie (nazwane „aneksem do umowy”), w którym rozwiązali umowę leasingu z 2008 r. i postanowili, że przedmiot leasingu zostanie zwrócony najpóźniej do dnia 21 stycznia 2010 r., a korzystający (pozwany) zapłaci powodowi różnicę między otrzymaną przez niego ceną sprzedaży netto przedmiotu leasingu po potrąceniu wskazanych w umowie kosztów. Samochód zwrócono w dniu 26 stycznia 2010 r., a następnie został on sprzedany osobie trzeciej za kwotę 80.000 zł (netto). Pozwany nie zapłacił na wezwanie powoda kwoty 70.106,85 zł. Niezapłacony dług powód ujął w wypełnionym wekslu gwarancyjnym i wystąpił o nakaz zapłaty wobec obojga pozwanych.

W ocenie Sądu Rejonowego, w związku z podjęciem przez pozwanych obrony na podstawie stosunku podstawowego, sporem objęta jest również i ta podstawa roszczenia leasingodawcy. Może ona decydować o zasadności roszczenia wekslowego. Powód był uprawniony do uzupełnienia weksla dochodzoną kwotą, bowiem wystąpiła niedopłata należności, a sposób rozwiązania umowy (porozumienie stron) nie miał żadnego znaczenia. Strony ukształtowały umownie stosunek leasingowy oraz określiły sposób i wysokość zapłaty należności

na rzecz leasingodawcy po rozwiązaniu stosunku leasingu. Należność ta została obliczona prawidłowo m.in. w oparciu o właściwy kurs waluty szwajcarskiej.

W wyniku apelacji pozwanych Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok i zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 52 718,58 zł, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił; oddalił także apelację pozwanych w dalszym zakresie. Sąd drugiej instancji podzielił zasadnicze ustalenia Sądu Rejonowego, dokonał jednak jego odmiennej oceny prawnej. Zdaniem Sądu Okręgowego, powodowi nie przysługiwało jednak uprawnienie do wypełnienia weksla gwarancyjnego, skoro - jak wywodził Sąd - „nie wystąpiła żadna z sytuacji przewidzianych w deklaracji wekslowej”. Z deklaracji tej nie wynikało uprawnienie do wypełnienia weksla „w przypadku rozwiązania umowy leasingu na podstawie wzajemnego porozumienia stron”, ale w związku z innymi zdarzeniami prowadzącymi do jej ustania. Intencją stron nie było - wbrew założeniu Sądu Rejonowego - ukształtowanie stosunku leasingu, ale dokonanie rozwiązania umowy leasingu z 2008 r. i podjęcie ostatecznego rozliczenia się z istniejących należności (art. 65 § 1, § 2 k.c.). Dlatego powództwo nie mogło być uwzględnione na podstawie weksla. Jednakże roszczenie powoda okazało się uzasadnione na podstawie stosunku podstawowego (stosunku leasingu). Umowę tę zawarto w 2008 r., a następnie - doprecyzowano w porozumieniu („aneksie”) z dnia 14 stycznia 2010 r. (pkt 4 tego porozumienia). Nie doszło zatem, wbrew stanowisku apelujących, do wykreowania przez strony „odrębnego od umowy stosunku zobowiązaniowego”, co jakoby uniemożliwiałoby uwzględnienie powództwa. Rozwiązując umowę, strony uzgodniły sposób rozliczenia wynikających z niej roszczeń pieniężnych. Ponadto odpowiedni sposób rozliczenia stron stosunku leasingu określony został w art. 709¹ k.c. i art. 709⁴⁵ k.c.

Odnosząc się do kwestii ustalenia wysokości należności powoda, Sąd Okręgowy stwierdził, że - wbrew sugestii pozwanych - nie doszło do sprzedaży przez leasingodawcę przedmiotu leasingu (samochodu) po zaniżonej cenie. Sąd pierwszej instancji prawidłowo ustalił ostatecznie tzw. kwotę zdyskontowaną, określoną w pkt 4 porozumienia z dnia 14 stycznia 2010 r. Przyjmując kurs franka szwajcarskiego na dzień 14 stycznia 2010 r. (1 CHF = 2,7679 zł), Sąd Okręgowy stwierdził, że skoro należność leasingodawcy (130 000 zł) należało pomniejszyć

o cenę sprzedaży samochodu (130.000 zł - 80.000 zł), to po uwzględnieniu dalszych kosztów (wyceny, napraw, konserwacji, przechowania), powodowi przysługuje ostatecznie wierzytelność w wysokości 52.718,58 zł.

W skardze kasacyjnej obojga pozwanych, dotyczącej zasądzenia od nich należności 52.718,58 zł z odsetkami i odnoszącej się do oddalenia ich apelacji (pkt 1 i 2 zaskarżonego wyroku), podnoszono zarzuty naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. i art. 495 § 2 k.p.c. w zw. z art. 495 § 3 k.p.c. i w zw. z art. 217 § 2 k.p.c. Wskazywano także naruszenie art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 36 k.c. i w zw. z art. 709¹ k.c. i art. 709¹⁵ k.p.c. Skarżący wnosili o uchylenie wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonej części i orzeczenie co do istoty sprawy przez uchylenie nakazu zapłaty w całości i oddalenie w całości żądania powoda.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Z ustaleń dokonanych przez oba Sądy meriti wynika, że w zarzutach od nakazu zapłaty z dnia 11 marca 2011 r. pozwani powoływali się na zobowiązanie wynikające z umowy leasingu, a powód nie zaprzeczał, że taki stosunek istniał między nim i wystawcą weksla (leasingobiorcą; s. 1 - 2 uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego z dnia 17 grudnia 2012 r., k. 217-218 akt). Ponadto w wezwaniu wierzyciela (leasingodawcy) do zapłaty, wystosowanym do pozwanych przed wypełnieniem weksla *in blanco*, uprawniony także powoływał się na istniejący między stronami stosunek leasingu (stosunek podstawowy; pismo z dnia 8 czerwca 2010 r., k. 13 akt).

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2007 r., II CSK 445/06 (nie publ.) Sąd Najwyższy trafnie wyjaśnił, że wierzyciel wekslowy - dochodząc należności z weksla gwarancyjnego - ma różne możliwości wykazywania zasadności swojego roszczenia wekslowego, powiązanego z roszczeniem wynikającym ze stosunku podstawowego. Poza samym powoływaniem się na treść weksla może on przytaczać także fakty i dowody uzasadniające roszczenie wynikające z zobowiązania podstawowego (zob. też np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97, OSN 1947, nr 9, poz. 124).

Wskazane na wstępie ustalenia faktyczne z pewnością w wystarczający sposób przekonują o tym, że powód dochodził jednak należności pieniężnej na

podstawie dwóch stosunków obligacyjnych, tj. w oparciu o weksel gwarancyjny (vide treść pozwu) i w oparciu o stosunek podstawowy. Nie zmienia takiej konstatacji sugestia skarżącego, że powód konsekwentnie w toku całego postępowania domagał się zasądzenia „sumy wekslowej solidarnie od pozwanych” (s. 2 skargi), przy czym poręczyciel wekslowy nie był dłużnikiem w podstawowym stosunku obligacyjnym. Różne podstawy odpowiedzialności (weksel gwarancyjny i stosunek podstawowy) mogą uzasadniać odpowiedzialność odmiennego kręgu dłużników. W tej sytuacji nietrafny okazał się zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. i art. 495 § 2 k.p.c. w zw. z art. 493 § 3 k.p.c. i w zw. z art. 217 § 2 k.p.c.

2. W skardze kasacyjnej trafnie, oczywiście, podniesiono jureddyczną niekonsekwencję w wywodach prawnych sądu drugiej instancji. Jeżeli bowiem Sąd ten stwierdził, że powództwo nie mogło być uwzględnione w oparciu o dołączony do pozwu weksel (s. 8 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), ale zasadność roszczenia powoda usprawiedliwia treść umowy leasingu i treść aneksu do tej umowy z dnia 14 stycznia 2010 r., to nie istniały w ogóle podstawy do obciążenia odpowiedzialnością poręczyciela wekslowego (żony powoda). Poręczyciel wekslowy nie był bowiem w ogóle stroną umowy leasingu. Co więcej, Sąd Okręgowy nie wyjaśnił, dlaczego przyjął solidarną odpowiedzialność poręczyciela wekslowego (odpowiadającego tylko na podstawie weksla) z leasingobiorcą - dłużnikiem w stosunku podstawowym (art. 369 k.c.). Solidarna odpowiedzialność wekslowa i solidarna odpowiedzialność pozawekslowa mają przecież inne, osobne źródła ich kreacji (por. art. 47 prawa wekslowego i art. 369 k.c.).

3. Trafność zarzutu kasacyjnego naruszenia art. 369 k.c. nie może prowadzić jednak do wniosku o merytorycznej wadliwości kwestionowanego rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego. Jeżeli wcześniej przyjęto, że powód dochodził należności równocześnie na podstawie weksla i stosunku podstawowego, to wyjaśnienia wymaga to, czy wierzyciel uzupełnił wręczony mu weksel gwarancyjny zgodnie z treścią deklaracji wekslowej (k. 37 akt).

Nie sposób podzielić stanowiska Sądu Okręgowego, że treść deklaracji wekslowej nie upoważniała w ogóle powoda do uzupełnienia weksla in blanco

dochodzoną sumą wekslową. Sąd ten nie trafnie powiązał kwestię tego uprawnienia z „sytuacjami przewidzianymi w deklaracji wekslowej”, tj. z niektórymi zdarzeniami, które miały prowadzić do wygaśnięcia umowy leasingu. Tymczasem treść deklaracji wskazuje jednak na to, że określono w niej roszczenia, które miały być objęte zabezpieczeniem wekslowym także po wygaśnięciu umowy leasingu, przy czym już sama przyczyna takiego wygaśnięcia pozostaje obojętna. Może nią być umowa rozwiązania umowy (*actus contrarius*). Wspomina się tam bowiem ogólnie także o „zobowiązaniach powstałych w wyniku wygaśnięcia umowy leasingu” (art. 65 k.c.). Należy zaznaczyć, że w praktyce wekslowej wręczenie weksla gwarancyjnego *in blanco* następuje właśnie z reguły w celu zabezpieczenia określonych kategorii roszczeń wynikających ze zindywidualizowanego stosunku podstawowego, a nie po to, aby upoważnić wierzyciela wekslowego do uzupełnienia weksla o należności jedynie w razie wystąpienia określonych w deklaracji wekslowej przyczyn ustania stosunku podstawowego.

Nie można podzielić stanowiska skarżącego, że porozumienie stron z dnia 14 stycznia 2010 r. (k. 31-32 akt) doprowadziło do wykreowania innego, odrębnego od stosunku leasingu stosunku zobowiązaniowego, w którym jakoby strony „w sposób autonomiczny ustaliły na nowo wzajemne prawa i obowiązki, nieobjęte zabezpieczeniem wekslowym” (odnowienie poprzedniego stosunku leasingu, poza ustanowionym już zabezpieczeniem wekslowym; art. 506 k.c.). W skardze kasacyjnej brak odpowiedniego wyводу, który by bezsprzecznie wskazywał na odpowiedni *animus novandi* stron w rozumieniu art. 506 § 1 k.c. Nie podniesiono także zarzutu naruszenia art. 65 k.c. w tym zakresie. Trafnie zatem stwierdził Sąd Okręgowy, że porozumienie stron z dnia 14 stycznia 2010 r. zmierzało jedynie do „uzgodnienia sposobu rozliczania wynikających (z umowy leasingu) zobowiązań pieniężnych” po rozwiązaniu umowy leasingu. Zobowiązania te (roszczenia) miały jednak swe źródło w umowie leasingu, mimo rozwiązania tej umowy (s. 8 uzasadnienia zaskarżonego wyroku).

Skoro zatem powód dochodził należności na podstawie dwóch tytułów prawnych (weksla gwarancyjnego i stosunku podstawowego), był on uprawniony do uzupełnienia tego weksla zgodnie z treścią deklaracji wekslowej, a Sądy meriti ustaliły fakt istnienia zadłużenia leasingodawcy, to mimo wskazanego, wadliwego

uzasadnienia zaskarżonego wyroku, ostatecznie rozstrzygnięcie merytoryczne tego Sądu odpowiada prawu. Istniały bowiem wystarczające podstawy objęcia tym rozstrzygnięciem także poręczyciela wekslowego, który odpowiada solidarnie z wystawcą weksla (dłużnikiem w stosunku podstawowym) art. 47 prawa wekslowego).

W tej sytuacji należało skargę kasacyjną pozwanych oddalić (art. 398¹⁴ k.p.c.) i orzec o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 98 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c.).